

Cenaclul dramaturgilor

16

În lectură:

„Ochiul magic“

de

Sever Avram

Luni, 1 noiembrie a.c., foaierul sălii Majestic. Autorul — student în anul III la spaniolă — semnează Sever Avram și este debutant în dramaturgie, dar nu și în poezie sau în critica literară. Piesa sa *Ochiul magic* a beneficiat de excelenta lectură a actorilor Corado Negreanu, Gelu Nițu, Florin Zamfirescu, Eugen Ungureanu, Mircea Constantinescu, Ana Trofin, Mircea N. Crețu, Sebastian Papaiani, Ion Pavlescu. Regia, asigurată de Geta Vlad, ne-a convins, ca de atâtea ori, de seriozitatea cu care Teatrul Giulești își asumă misiunea de coorganizator al acestui cenaclu.

Ca de obicei, vom spicui din intervenții. PAUL TUTUNGIU: „Este uimitor să descoperi azi, în a doua jumătate a secolului nostru, un tânăr care scrie cu sentimentul bizar al romanticilor tîrzii. Nu ni s-a înfățișat o piesă de teatru în înțelesul pe care literatura dramatică l-a acumulat. Autorul ne-a prezentat un poem romantic dramatizat, povestea unui

tînăr care se refugiază la margine de apă, devenind paznic de far, descoperind acolo o altă Ondine, dar și un altfel de personaj Vineri, pe care îl va numi Mîine. Tînărul este adus în fața unei comisii pentru anchetarea activităților anticomuniste, unde va declara că «politicul este doar o formă a luptei» și «libertatea mea e mai presus decît libera mișcare în jurul unui punct fix». În sala de consiliu, domnul H (de la Haut ?), înalt demnitar, are statut de personaj incognito, cu fața acoperită de o eșarfă. Tînărul are doi frați, Cain și Abel, aceștia împărtășesc convingerile comisiei, în timp ce frumoasa Ondine seamănă ca două picături de apă cu dactilografa din sala de consiliu. «Ochiul magic viu — afirmă eroul — nu poate fi decît rana care se adîncește în tine, izbăvind-te de prea multă stihie a lumii». În fața acestui text, nu-mi rămîne decît să ascult cu interes intervențiile din cenaclu.” VICTOR ERNEST MAȘEK „Chiar dacă în aceas-

lă seară n-am descoperit o piesă, am descoperit un talent. El vădește multe inabilități de tehnică, dar este cu certitudine un om care are să ne spună ceva. Avem de-a face cu un autor cert, inteligent, angajat existențial. E vorba de o piesă-parabolă, cu un personaj credibil, care se învîrte într-o lume confuză dramaturgică, între personaje-convenții.”

LAURENȚIU ULICI: „Sever Avram este un poet talentat, dar nu cred defel că are vocație dramaturgică. Elementele care definesc talentul dramaturgic lipsesc. Apoi: prima parte — pînă la pastişă — Claudel; continuă — pînă la pastişă — Sartre. Un alt tablou e decupat parcă din Arrabal. Piesa se termină cu un tablou de realism socialist. Dacă piesa s-ar fi vrut o parodie, era altceva. A rezultat un text lăbărit în care poți detecta sursele livrești. E foarte grav să nu fii atent la incompatibilitatea lui Claudel cu Sartre. Păreră mea este să nu mai încerce să scrie teatru. Dacă totuși ține la text, să-și mobilizeze simțul umorului și să deturneze textul spre un sens parodic.”

MARIN MINCU: „Ulici e prea clecis. A făcut un gest prea violent. De ce n-ar fi viabilă o piesă romantică? Mai ales că, sinceri să fim, n-avem dramaturgi, în afară de Caragiale și Ionesco. Cred, dimpotrivă, că Sever Avram trebuie să insiste în dramaturgie.”

PAUL MINULESCU: „Mi-a plăcut nu ca piesă, ci ca lucrare literară.”

MARGARETA BĂRBUTĂ: „În această piesă eu am găsit și conflict, și tensiune. Nu înțeleg însă miza acestui conflict. Ce vrea autorul, cu ochiul lui magic, și cu ce îi încurcă eroul pe ceilalți? Din ce mișcare a făcut parte eroul...?”

LAURENȚIU ULICI: „De stînga.”

MARGARETA BĂRBUTĂ: „Poate fi și de dreapta, nu ni se explică.”

LAURENȚIU ULICI: „Dar procurorul, prin replicile și atitudinea lui, nu e de dreapta? Deci, mișcarea de care vorbește croul anchetat este de stînga.”

MARGARETA BĂRBUTĂ: „Autorul ne vorbește poetic de o modalitate de teatru inițiativ. I-aș recomanda să-și precizeze mai bine tehnica și să se exprime mai puțin ambiguu.”

THEODOR MĂNESCU: „Paul Tutungiu vrea să știe cum a ajuns această piesă să fie citită în cenaclu. Ea a întâmpinat rezistențe, dar, cu toate acestea, am propus-o. În ciuda construcției piesei, sufletul meu, mai mult decît cugelul meu, a găsit suficiente motive pentru a o recomanda cenaclului. Piesa este un simptom. Ea merită îndelungi dezbateri. E un simptom al derutei unor tineri cărturari, care au citit, poate, mult și s-au speriat. Pe unii îi sperie viața reală. O parte a tineretului nostru e speriat de imaginea mediată pe care ți-o dă literatura despre viață. Pornind de aici, se poate formula și imperativul ca tinerii să încerce să cunoască viața și să se bi-

zuie mai mult pe datele empirice, decît pe imaginea transmisă prin intermediul lecturii, capabilă să înspăimînte.”

EUGEN ȘERBĂNESCU: „Autorul a vrut să cuprindă în textul lui totul, să spună tot. A ieșit un eseu în care fiecare paragraf este foarte frumos, dar care nu clarifică nimic. Este viciul general al primei piese.”

DOINA URICARIU: „Dincolo de cultură, Sever Avram are o cinste în ceea ce scrie. În ziua de azi, toți autorii vor să fie spectaculoși. Foarte puțini vin în fața noastră onești și vulnerabili. Această piesă poate fi citită în registrul în care s-a cîlit, dar și în registrul comic. Autorul aglomerează în text niște modele (clîșee) care permit lectura parodică.”

PAUL TUTUNGIU: „Lectura parodică ar corespunde intențiilor autorului?”

ELENA DELEANU: „Nu cred că interesează cum ar putea fi citite, ci cum a fost scrisă.”

DOINA URICARIU: „În text sînt tensiuni dramatice. Cine îl cunoaște din scris pe Sever Avram își dă seama de onestitatea sa. Este de salutat un om care nu merge cu valul.”

LAURENȚIU ULICI: „Vreau să subliniez o mentalitate. Atunci cînd nu vrem să privim adevărul în față, ocolim obiectul și producem eufemisme. Nu vorbim de piesă, ci de calitățile omenеști ale autorului.”

VICTOR ERNEST MAȘEK: „Eu cred în piesă.”

LAURENȚIU ULICI: „Bine, rămii la credința ta. Dacă vrei să facem comentariu pe text, ajungem să descoperim mult ridicol.”

Prof. MARIANA PETRESCU: „De factură romantică, textul pune probleme contemporane. Pe filiera franceză, nu la Claudel și Sartre m-aș opri, ci la Romain Rolland. Intellectualul nu intră în luptă cu societatea. El are un ochi magic cu care privește lumea, și lumea, neînțelegîndu-l, îl asediază din toate părțile.”

PAUL DUGNEANU: „Este interesant că ceea ce i s-a reproșat autorului a fost talentul și cultura. Dacă ne-am lua după Ulici, ca să scrii dramaturgie trebuie să n-ai talent și să fii ignorant. E într-adevăr un poem dramatic, cu elemente simbolice. Acest poem, evident, cu unele rețușuri, ar putea fi chiar jucat, în fața unui public avizat.”

EUGEN UNGUREANU: „Dacă aș juca acest text, aș fi ca o gospodină în fața unei mașini de spălat, cu un excelent prospect, dar care ar produce inundație în încăperea. Ea n-ar spăla rufe. Personajele sînt idei. De acord. Dar eu pe seapă trebuie să aduc oameni.”

FLORIN ZAMFIRESCU: „Ca toți cei din distribuție, am citit piesa de mai multe ori. Eroul principal Ieronim, pe care eu l-aș juca, spune același lucru de cîteva ori. El explică fiecărui interlocutor ce este cu el. Dar asta pentru spectator înseamnă prea mult.”

PAUL EVERAC: „Amplourea discuției a început să justifice prezența piesei în cenaclu. E foarte

bine că sint atîtea opinii, ele încep să se anuleze una pe alta. Autorul va lua desigur de bune acele păreri care îi sînt favorabile. Îmi pare bine că la acest ceneclu participă oameni ca Ulici și Mincu, nu le pot spune critici literari, pentru că în afară de Maiorescu și Lovinescu... Sînt aici și esteticieni, dacă mai există, și studenți, dacă mai există. Dacă discuțiile îi justifică piesei prezența la ceneclu, ea a avut darul să mă stirnească și pe mine, pentru că mi-a răscolit niște nostalgii. La aceeași vîrstă am scris și eu prima mea piesă, și tot despre singurătate. Una dintre perlele acestei serii : să tragi concluzia falsă că dacă-i reproșezi cuiva livrescul, îi reproșezi cultura. Eroul din text se retrage din mijlocul vieții într-un loc al contemplației și privește de acolo lumea, dar fără s-o părăsească definitiv : un negru îi este prieten și vine să participe la inițiere. Însingurarea eroului este programatică și probabil ea are niște grade. Această metaforă primordiale are o schelărie șubredă. Farul, cu toate implicațiile lui simbolice, e o proprietate particulară, cînd el n-ar

putea fi conceput decît ca un bun social. Autoritatea publică — procurorul — nu se ocupă de însărcinările secrete. Bătălia de a-l scoate pe erou din poziția de singurătate devine factice. O Ondine modernă iese din valuri, reintră în valuri, după legile unui mister pe care pînă la urmă nu-l înțelege nici tovarășul Mașek. Toți cei care vin să-l înțîlnească pe erou vin cu funcțiile scrise. Din discuții am putut afla că o sumă de autori sînt necinstiți, și acum, în fine, a venit un autor cinstit, că nu prea există replici inteligente în dramaturgia contemporană, dar acum a venit un autor cu asemenea replici etc. Se vede treaba că trebuie să ne luăm și noi măsuri de apărare. Aș dori membrilor ceneclului să călătorească și să biruie pegașii, decît să-i tragă de coadă. Rostul ceneclului este să se aleagă și biata victimă cu ceva."

Mircea RAREȘ

Replica serii : „Dacă făcea o introspecție, autorul nu deranja pe nimeni”.

NOTE

Actorii în memoriile unui cineast

Încă un veteran al cinematografului nostru îmbogățește istoriografia de

film și teatru cu prețioase mărturii. Bătrînii filmului au scris puțin : Jean Mihail — *Filmul românesc de altădată* (Meridiane, 1967), Victor Iliu — *Fascinația cinematografului* (Meridiane, 1973). Dr. Ion Cantacuzino, pasionatul istoric, a lăsat Arhivei naționale de filme pagini de confesiune culese de la cîțiva din „generația începuturilor”. Și... cam atît.

Volumul *Proiecții în timp. Amintirile unui cineast* (Ed. Sport-Turism, 1982) umple un gol. Paul Călinescu a turnat primul film al cinematografului socialist, *Răsună valea* (1949), a dat alte titluri de referință, ca *Desfășurarea* (1954), *Porto-Franco* (1961), *Titanic Vals* (1964). Alături de Jean Mi-

hail, Jean Georgescu, Ion Șahighian, Eftimie Vasilescu, Ovidiu Gologan etc., Paul Călinescu este autor de documentare și jurnale filmate înainte și după război, cu valoare istorică în timp.

Cum e firesc, actorii sînt prezenți în substanțiale pagini. Despre Birlig, Ion Talianu, Radu Beligan, Șt. Ciubotărașu, Ghibericon, Nearthu-Ottonel și mulți alții, aflăm date și fapte întregitoare de portret. Apoi, reflecții despre jocul actoricesc, despre interferențe teatru-film, sînt revelatoare pentru gîndirea pedagogică a unui regizor cu capital în mult așteptată istorie a filmului românesc.

I. N.